

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ Державної служби якості
освіти України

28.01.2022 р. № 01-10/14

ПРОГРАМА
моніторингу якості організації дистанційного навчання
у закладах загальної середньої освіти України

Обґрунтування проблеми дослідження. Незважаючи на те, що більшість закладів загальної середньої освіти 01 вересня 2021 року розпочали освітній процес в очній формі, виклики, зумовлені пандемією COVID-19 залишаються актуальними.

Основним з них залишається висока ймовірність нових локдаунів, а відповідно і перехід шкіл на дистанційну форму навчання. Дані міжнародних досліджень свідчать, що в умовах дистанційного навчання доступ до всієї або до більшої частини навчальної програми мають від 50 % (вважають управлінці у сфері освіти) до 70 % (вважають директори та вчителі) учнів та учениць¹. Найбільші перешкоди в доступі відчувають діти у сільській місцевості. Відповідно заклади освіти, а також управлінці у сфері освіти мають подбати про стратегії допомоги тим учням та ученицям, які мають найменше можливостей для ефективного дистанційного навчання.

Ще одним викликом, зумовленим пандемією COVID-19, є компенсація втрат у навчанні, яких зазнало учнівство. Для цього потрібно оцінити рівень таких втрат. Причому оцінка має зосереджуватися не тільки на тому, наскільки учні отримали знання та навички, передбачені навчальною програмою, а й на тому, які навички та компетентності вони продемонстрували чи не продемонстрували протягом періоду дистанційного навчання: автономія, здатність самостійно навчатися, самоконтроль, контроль емоцій, самоорганізація, управління часом, здатність навчатися онлайн.

Відсутність стратегій роботи закладів освіти на найближчі роки задля подолання наслідків пандемії - додатковий виклик. Міжнародні дослідження показують, що школи приділяють не надто багато уваги адаптаційним заходам після повернення до очного навчання, рідко враховують втрати, спровоковані дистанційним навчанням (неможливість проведення досліджень, брак профорієнтаційної роботи і профільного навчання, оцінка результатів навчання учнів після закінчення одного рівня освіти і перехід на інший). Також необхідно врахувати і позитивні наслідки дистанційного навчання, зокрема, інтегрувати отриманий досвід у шкільне навчання.

Крім того, особливої підтримки в умовах пандемії і подолання її наслідків потребують і вчителі: забезпечення технікою і доступом до інтернету (особливо у сільській місцевості), потреба у набутті нових педагогічних та комунікаційних

---

¹ Schooling disrupted, schooling rethought. How the COVID-19 pandemic is changing education// https://globaled.gse.harvard.edu/files/geii/files/education_continuity_v3.pdf

навичок для роботи в умовах дистанційного навчання, психологічна підтримка, залучення до прийняття рішень та розроблення стратегій роботи закладів в умовах пандемії.

Аналіз державних стратегій забезпечення дистанційного навчання в умовах пандемії. Уперше дистанційне навчання як основну форму організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти під час пандемії було запропоновано МОН України у відповідь на заборону відвідувати заклади освіти, встановлену Урядом України 11.03.2020 року постановою «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19».

Впровадження дистанційної форми навчання навесні 2020 року не було підготовлено ні нормативно, ні технологічно, ні методично. Це було закономірно з огляду на те, що заздалегідь таке навчання не планувалось. Рішення про впровадження дистанційного навчання викликало низку проблем на місцях, зокрема: відсутність чіткого розуміння методики організації освітнього процесу в умовах дистанційного навчання, неврегульованість оплати праці вчителів під час дистанційного навчання, фактичну підміну дистанційного навчання самостійним опрацюванням навчального матеріалу в багатьох школах, неможливість організації такого навчання у зв'язку з відсутністю швидкісного інтернету та необхідної кількості технічних засобів у багатьох школах, відсутність чіткого розуміння формату проведення підсумкового оцінювання, державної підсумкової атестації, зовнішнього незалежного оцінювання.

МОН було надіслано департаментам освіти і науки обласних державних адміністрацій низку листів, роз'яснень та рекомендацій, спрямованих на врегулювання та уточнення питань, які виникли під час запровадження карантинних обмежень.

На початок 2020/2021, 2021/2022 навчальних років МОН спільно із МОЗ підготували роз'яснення щодо організації освітнього процесу в умовах карантинних обмежень (листи МОН від 05.08.2020 № 1/9-420; від 28.08.2021 № 1/9-433). Водночас заклади освіти розробляли стратегії організації освітнього процесу здебільшого самостійно. Задля забезпечення соціального дистанціювання учнів у школах розроблялися моделі організації харчування з використанням персональних боксів. Зкладами освіти було розроблено різні моделі змішаного навчання: класи ділилися на групи, які відвідували заклад освіти по черзі; розроблялися розклади та графіки очного та дистанційного навчання для різних класів; надавалася можливість частині класу відвідувати заняття очно, а частині - онлайн. Для початкової школи з вересня 2020 року не застосовувалось дистанційне та змішане навчання, оскільки було визнано його неефективність для цієї категорії учнів. Водночас більшість закладів освіти надавали перевагу традиційній очній формі навчання, яка була дозволена в закладах загальної середньої освіти в зеленій, жовтій та помаранчевій зонах. Утім вже у вересні 2020 року у багатьох закладах освіти спостерігалися переходи на дистанційну форму навчання у зв'язку із виявленими випадками захворювань на COVID-19.

Основні проблеми, пов'язані із впровадженням дистанційного навчання в Україні можна поділити на групи: нормативні, технічні, організаційні, методичні.

Проблема відсутності **нормативного врегулювання** організації дистанційного навчання була розв'язана через такі кроки:

- включення до Закону України «Про освіту» норми щодо повноважень Уряду регулювати тривалість навчального року під час карантину;

- затвердження Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти (наказ МОН 08 вересня 2020 року № 1115), яким визначено механізм забезпечення здобуття повної загальної середньої освіти за дистанційною формою, а також використання технологій дистанційного навчання під час організації здобуття освіти за різними формами в закладах освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти;

Розв'язання **організаційних** проблем здійснено в такий спосіб:

- Урядом та ЦОВВ встановлюються загальні вимоги та правила поведінки громадян, у тому числі працівників освіти та здобувачів освіти, під час пандемії. У зеленій, жовтій та помаранчевій зонах ці обмеження стосуються носіння масок, обробки рук антисептиками та забезпеченням соціальної дистанції. Зокрема обмеження стосуються доступу сторонніх осіб до закладів освіти, проведення масових заходів тощо. З вересня 2021 року було введено вимогу щодо можливості працювати закладам освіти в жовтій та помаранчевій зоні за умови вакцинації не менш ніж 80% педагогічних працівників. Для червоної зони рекомендовано запровадження дистанційної форми навчання;

- закладам освіти надані повноваження обирати модель навчання, визначати структуру навчального року та розробляти правила поведінки для учнів та педагогів з урахуванням загальнонаціональних вимог, ситуації у регіоні та умов закладу освіти;

- новим Санітарним регламентом (2020) встановлено такі вимоги до використання технічних засобів навчання в освітньому процесі: для учнів 1 класів - не більше 10 хвилин; для учнів 2-4 класів - не більше 15 хвилин; для учнів 5-7 класів - не більше 20 хвилин; для учнів 8-9 класів - 20-25 хвилин; для учнів 10-11(12) класів на 1-й годині занять до 30 хвилин, на 2-й годині занять - 20 хвилин. Це означає відповідні обмеження під час проведення дистанційних уроків у синхронному режимі;

- встановлено, що дистанційне навчання, зокрема оцінювання результатів навчання, може бути організовано у синхронному та асинхронному режимі.

Методичні проблеми було вирішено таким чином:

- підготовлено низку листів із методичними рекомендаціями щодо організації освітнього процесу, викладання навчальних предметів, оцінювання під час дистанційного навчання тощо;

- створено Всеукраїнську школу онлайн для 5-11 класів. Навчальний контент платформи містить уроки з 18 основних предметів: українська література, українська мова, біологія, біологія та екологія, географія, всесвітня історія, історія України, математика, алгебра, алгебра і початки аналізу,

геометрія, мистецтво, основи правознавства, природознавство, фізика, хімія, англійська мова та зарубіжна література;

- розроблено електронні журнали та щоденники для учнів.

Для розв'язання проблем **технічного забезпечення** дистанційного навчання Міністерство фінансів за клопотанням Міністерства освіти і науки передбачило у проекті Державного бюджету України на 2021 рік видатки за новою бюджетною програмою 2211280 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на заходи, спрямовані на боротьбу з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками під час навчального процесу у закладах загальної середньої освіти» у розмірі 1,0 млрд грн. Зокрема, 980 млн грн субвенції спрямовується на придбання ноутбуків для педагогічних працівників шкіл для організації дистанційного навчання, інших форм здобуття загальної середньої освіти з використанням технологій дистанційного навчання.

Попри зроблені кроки у сфері освітньої політики з метою забезпечення дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти, залишається нерозв'язаними низка проблемних питань, зокрема:

- доступ усіх учнів та педагогічних працівників до технічних засобів навчання та мережі Інтернету (проблема загострюється у багатодітних та малозабезпечених родинах, сільських та віддалених населених пунктах);

- методичне забезпечення дистанційного навчання;

- неможливість організувати навчання у менших групах через відсутність коштів для поділу класів на групи при вивченні усіх навчальних предметів;

- організація дистанційного навчання для осіб з особливими освітніми потребами;

- моніторинг якості результатів навчання учнів в умовах дистанційної освіти;

- процедура визначення та компенсації освітніх втрат, індивідуальної допомоги окремим категоріям учнів, які знаходяться в зоні ризику.

Поняття, що використовуються у програмі:

● **Дистанційне навчання** - індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, що відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

● **Освітні втрати** - втрати, що відбулися в освітньому процесі (у навчальному часі, змісті освітніх та навчальних програм, уміннях учнів) під час переходу на дистанційне навчання у період пандемії на різних освітніх рівнях (циклах).

Тип моніторингу: зовнішній, загальнодержавний

Мета моніторингу: дослідити якість надання освітніх послуг у закладах загальної середньої освіти України в умовах дистанційного навчання.

Завдання моніторингу:

- вивчити стратегії роботи закладів освіти в умовах пандемії COVID-19 (безпека, кібербезпека, організація освітнього процесу);
- дослідити (визначити) освітні втрати та здобутки в умовах дистанційного навчання (навчальний час, освітні програми, уміння, автономія та незалежність учнів) на різних освітніх рівнях (циклах);
- визначити категорії учнів, які найбільше потребують компенсаторних заходів;
- дослідити, які політики на рівні закладу застосовувались для підтримки найбільш вразливих категорій учнів під час дистанційного навчання;
- дослідити рівень готовності педагогічних працівників сільської та міської місцевості до організації дистанційного навчання;
- дослідити рівень технічного забезпечення дистанційного навчання (мережа, пристрої, платформа) у сільській та міській місцевості;
- визначити потреби закладів сільської та міської місцевості щодо забезпечення якості дистанційної освіти.

Зміст моніторингу

Для проведення моніторингу сформовано вибірку, що включає 62 заклади освіти. Під час формування **вибірки** було враховано такі вимоги:

1. Географічне охоплення: 24 області та місто Київ.
2. Включення закладів освіти міст обласного та районного значення, сільської місцевості.
3. Типи шкіл (загальноосвітні школи, гімназії, ліцеї, навчально-виховні комплекси, спеціалізовані школи I-III ступенів).

Моніторингове дослідження передбачає оцінювання таких **напрямів** реалізації дистанційного навчання в закладах загальної середньої освіти:

- оцінка навчальних втрат та здобутків під час пандемії;
- автономія та незалежність учнів під час дистанційного навчання (уміння вчитися);
- стратегії адаптації учасників освітнього процесу (учнів та вчителів) до нових умов;
- особливості адаптації до дистанційного навчання різних категорій учнів;
- професійна діяльність учителів сільської та міської місцевості під час реалізації дистанційного навчання;
- технічне забезпечення дистанційного навчання;
- потреби закладів щодо забезпечення якості дистанційної освіти.

Об'єкти моніторингу:

- організація освітнього процесу в закладі освіти під час дистанційного навчання;
- здійснення освітньої та управлінської діяльності під час дистанційного навчання (матеріально-технічні, санітарно-гігієнічні, кадрові, навчально-методичні);
- результати навчання та розвитку здобувачів освіти, формування їх компетентностей.

Учасники дослідження:

- учні базової та старшої школи (хлопці, дівчата, у тому числі з ООП);
- учителі початкової, базової та профільної школи (всіх освітніх галузей);
- батьки учнів початкової, базової та профільної школи;
- керівники закладів освіти.

Суб'єкт моніторингу

Державна служба якості освіти України, її територіальні органи.

Індикатори²

Стратегії адаптації учасників освітнього процесу (учнів та вчителів) до нових умов:

- компенсаторні заходи, запропоновані закладами освіти;
- умови для дистанційного навчання учнів у розрізі місця навчання;
- врахування соціально-економічних чинників у забезпеченні якісного дистанційного навчання;
- спосіб організації дистанційного навчання в закладах загальної середньої освіти (пріоритетна модель дистанційної освіти (очна, дистанційна, змішана); зміни у розкладі; зміни у структурі навчального року).

Особливості адаптації до дистанційного навчання різних категорій учнів:

- мешканців села / міста;
- хлопчиків / дівчат;
- учнів з ООП;
- учнів, які не мають технічного доступу до інструментів дистанційного навчання.

Оцінка навчальних втрат та здобутків під час пандемії:

- кількість пропущених навчальних днів;
- наявність пропущених / скорочених тем під час очного та дистанційного навчання (аналіз за календарно-тематичними планами всіх навчальних предметів);
- компенсаторні механізми (самостійна робота, додаткові навчальні заняття, індивідуальні /групові консультації)
- теми з навчальних предметів (мовно-літературна, математична, природнича, інформатична освітні галузі) найгірше / найкраще засвоєні учнями;
- формування наскрізних умінь: читати з розумінням, критично і системно мислити, логічно обґрунтовувати позицію, діяти творчо, виявляти ініціативу, конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, розв'язувати проблеми, висловлювати власну думку в усній і письмовій формі, співпрацювати з іншими, приймати рішення.

² "Всі індикатори, які стосуються людей (учнівства, вчителів) мають збиратись та аналізуватись з врахуванням таких ознак як стать, вік, місце проживання, ООП

Автономія та незалежність (самозарадність) учнів, уміння вчитися:

- уміння планувати час;
- розуміння навчальних цілей;
- уміння самостійно виконувати завдання;
- уміння здійснювати самооцінювання;
- участь батьків в освітньому процесі в умовах пандемії.

Професійна діяльність учителів у сільській та міській місцевості під час реалізації дистанційного навчання:

- підтримка та професійний розвиток вчителів з питань організації дистанційного навчання;
- практики оцінювання результатів навчання учнів в умовах дистанційного навчання;
- розроблення вчителями навчальних матеріалів (освітніх ресурсів);
- використання вчителями електронних підручників, додаткових ресурсів (навчальні відео, презентації, роз'яснення вчителя, завдання, які ґрунтуються на оволодінні учнями ключовими компетентностями);
- індивідуальні консультації з учнями / батьками;
- проведення навчальних занять онлайн із використанням аудіо та відео ресурсів;
- пріоритетні засоби комунікації з учнями.

Технічне забезпечення дистанційного навчання у сільській та міській місцевості (інструменти дистанційного навчання):

- підключення до Інтернету в школі;
- технічна підтримка;
- доступ учнів до техніки;
- доступ учителів до техніки (в закладі освіти та віддалено);
- пріоритет у використанні електронних платформ;
- використання ресурсу «Всеукраїнська школа онлайн» та інших освітніх ресурсів.

Потреби закладів щодо забезпечення якості дистанційної освіти:

- підготовка педагогів;
- цифрові ресурси;
- швидкісний Інтернет;
- цифрові технології для викладання/ оцінювання / взаємодії з учнями.

Процедура проведення моніторингу

Моніторинг проводиться шляхом анонімного вибіркового онлайн-опитування з використанням Google-форм, а також через організацію фокус-групових інтерв'ю.

Форми проведення моніторингу:

- індивідуальна,
- письмова,
- опосередкована.

Методи моніторингу

Опитування: анкетування учнів, батьків учнів (початкова школа/базова і старша), вчителів (початкова школа/базова і старша), керівників закладів освіти, фокус-група з педагогами (базова-старша з різних освітніх галузей).

Цикли моніторингу та основні етапи проведення

Моніторинг проводиться періодично за такими циклами:

I цикл – 2021/2022 н. р.;

II цикл – 2022/2023 н. р.;

III цикл – 2023/2024 н. р.

Основні етапи проведення моніторингу:

1. Розроблення інструментарію моніторингу;
2. Апробація інструментарію;
3. Створення вибірки дослідження;
4. Погодження керівників шкіл на участь у моніторингу;
5. Проведення онлайн опитування;
6. Проведення фокус-груп;
7. Аналіз та узагальнення результатів дослідження;
8. Підготовка і оприлюднення звітів за результатами моніторингу;
9. Оприлюднення рекомендацій за результатами моніторингу.

Інструменти, що будуть застосовані під час моніторингу

Анкета учнів

Анкета батьків

Анкета педагогічних працівників

Анкета керівника закладу освіти

Інструкція для фокус групового дослідження

Регламенти та умови проведення моніторингу

Для забезпечення проведення моніторингу Державна служба якості освіти отримує згоду закладів освіти на проведення моніторингу.

Порядок визначення та оголошення результатів

Результати моніторингу визначатимуться через опрацювання анкет учнів, батьків учнів, педагогів, керівників та підготовку звітів.

Строки проведення моніторингу в 2021/2022 н. р. та узагальнення його результатів

№	Заходи	Відповідальні	Термін виконання
1.	Розроблення інструментарію моніторингу	ДСЯО, SURGE	17.01.2022
2.	Апробація інструментарію	ДСЯО, SURGE	21.01.2022
3.	Створення вибірки дослідження	ДСЯО, SURGE	25.01.2022

4.	Підготовка та затвердження наказу Державної служби якості освіти про проведення моніторингу	ДСЯО, SURGE	28.01.2022
5.	Погодження керівників шкіл на участь у моніторингу	ДСЯО, SURGE	7.02.2022
6.	Проведення онлайн опитування	ДСЯО, SURGE	28.02.2022
7.	Проведення фокус-груп	ДСЯО, SURGE	15.03.2022
8.	Аналіз та узагальнення результатів дослідження першого циклу	ДСЯО, SURGE	20.04.2022
9.	Оприлюднення звіту за результатами першого циклу моніторингу	ДСЯО, SURGE	29.04.2022
10.	Оприлюднення рекомендацій за результатами першого циклу моніторингу	ДСЯО, SURGE	30.06.2022

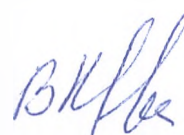
**Строки проведення моніторингу в 2022/2023 н. р.
та узагальнення його результатів**

№	Заходи	Відповідальні	Термін виконання
1.	Проведення онлайн опитування	ДСЯО, SURGE	28.02.2023
2.	Проведення фокус-груп	ДСЯО, SURGE	15.03.2023
3.	Аналіз та узагальнення результатів дослідження другого циклу	ДСЯО, SURGE	20.04.2023
4.	Оприлюднення звіту за результатами моніторингу другого циклу	ДСЯО, SURGE	28.04.2023
5.	Оприлюднення рекомендацій за результатами моніторингу другого циклу	ДСЯО, SURGE	30.06.2023

**Строки проведення моніторингу в 2023/2024 н. р.
та узагальнення його результатів**

№	Заходи	Відповідальні	Термін виконання
1.	Проведення онлайн опитування	ДСЯО	28.02.2024
2.	Проведення фокус-груп	ДСЯО	15.03.2024
3.	Аналіз та узагальнення результатів дослідження третього циклу	ДСЯО	15.04.2024
4.	Оприлюднення звіту за результатами моніторингу третього циклу	ДСЯО	30.04.2024
5.	Оприлюднення узагальненого звіту за результатами моніторингу	ДСЯО	31.05.2024
6.	Оприлюднення рекомендацій за результатами моніторингового дослідження	ДСЯО	01.07.2024

Заступник директора департаменту –
начальник відділу освітніх програм
департаменту акредитації та моніторингу

Неля ВЕЛИЧКО